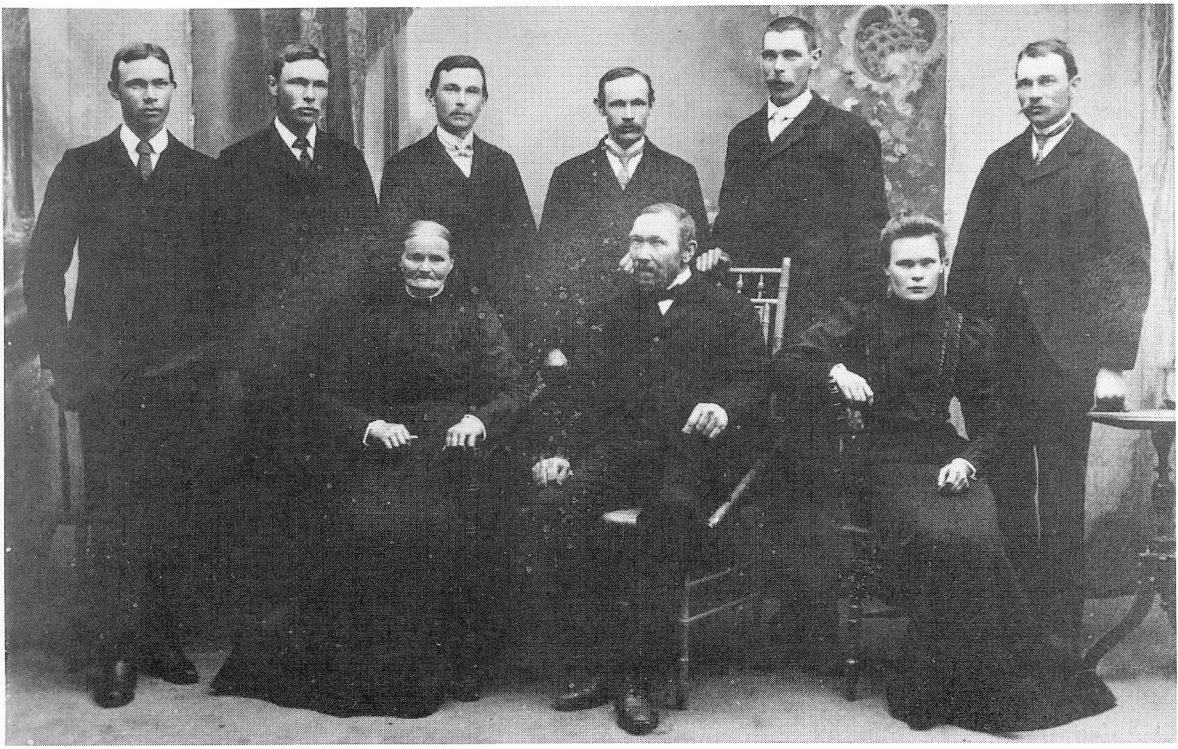
Johans farfar och farmor

August Larsson Apell
född 10 april 1841 N Lundby
död 10 februari 1930 Sjöhagen Tranum

Anna Cajsa Johansdotter
född 22 november 1847 Skattegården N Lundby
död 13 oktober 1913 N Lundby

I Axvall var det liv och rörelse vid den här tiden. Axevalla hed var fylld av knektar. Här låg två regementen – Skaraborgs och Västgöta. Man behövde inte vara så gammal för att få komma med i militärlivet. I varje fall om man var musikalisk och det var August, Johans farfar. Han var bara 13 år då han började som trumslagare vid Skaraborgs regemente. Han hade inte ens konfirmerats. Ytterligare en fördel med Kronan – han behövde inte skaffa sig någon konfirmationskostym! Han konfirmerades i Varnhems kyrka år 1856 i uniform!

Detta foto togs 1911 när Johans farfar fyllde 70 år. Stående från vänster: Sönerna Ivan, Gustav, Hjalmar, Albin, Karl, Johan Alfred (Johans far). Sittande från vänster: Anna Cajsa Johansdotter August Larsson Apell, dottern Matilda.

August mötte Anna och gifte sig och bosatte sig i Axvall. De fick sju barn – **Johan Alfred** (f 1871) skulle bli Johan Apells far, **Albin** (f 1877), **Karl** (f 1879), **Hjalmar** (f 1881), **Matilda** (f 1884), **Gustav** (f 1887) och **Ivan** (f 1890).

Johan Alfred blev, som sin far, också soldat, men vid Västgöta regemente, där han också fick sjukvårdsutbildning.

Johans mor och far

Sofia Andersson
född 3 juni 1866, Varnhem
död 30 december 1947, Grönemad

Johan Alfred Apell
född 14 juni 1871, N Lundby
död 24 september 1949, Grönemad

Och nu syr vi ihop dessa personer med Grönemad! Hur det nu var, så träffades nämnde Johan Alfred och Sofia från Stora Höjentorp, Grönemad – och tycke uppstod. Det blev giftermål och de unga bosatte sig i Grönemad, Sofias föräldrahem.

Den 21 juli 1895 kom Johan Alfreds och Sofias förstfödde till världen där i stugan på Grönemad. Han fick namnet **Johan** Alfred Ragnar. Denna Johan skulle bli en positiv och glad människa och leva ett långt liv. Han levde till 1992, det år han skulle ha fyllt 97 år.

I Grönemad hade man inte mer än vad som behövdes, men man svalt inte. Och mormor, som bott med sin familj i jordkulan, tyckte nog att de hade det väldigt bra. Allt beror på vad man jämför med. Det var fint för Johan att mormor fanns där. Han var aldrig ensam. Det fanns alltid någon som såg till honom, även när skörd och annat arbete krävde att både mor och far arbetade ute.

1901 köpte Johans far gården av sin svåger, som övertagit den efter föräldrarna.

Så småningom fick Johan syskon – Hulda **Signe** Maria Sofia (f 1902), **Ester** Matilda Evelina (f 1904) och **Frans** August (f 1907).

Johans tidigaste egna minnen

Hur var det då, Johan, frågade jag. Vad minns du från Dina tidigaste år i Stora Höjentorp på Grönemad?

''Ja'', sade Johan, ''ja minns hur ja rulla' över tuvera när Mia i Bäckatorp och Tubina tog med mej ut. Tubina va' fosterdotter hos min morbror, Lars-Johan Andersson, i Björkänga. Ja va ente gammel då. 'Får vi ta med Johan' fråga di mor. Å dä fick dom. Ja va jämt ihop mä dom. Tubina hade di ta'tt som fostertös för arv å eget. Ho va född -88. Emma Warling va mä ock ibland.''

Mia i Bäckatorp var tio år äldre än Johan. Hon var född 14 februari 1885 och hette egentligen Maria Valentina. Hon var dotter till Johannes Andersson (f 1843) i Lerdala och Johanna Johansson (f 1848) i Björsäter. Mia hade två bröder – Axel Hugo (f 1879) och Karl Reinhold (f 1881). Familjen kom till Bäckatorp 1874. Johannes var skomakare. Omkring 1900 var Johanna ensam med dottern Maria i Bäckatorp.

Johan berättar: ''Ja minns gubben Andersson. Jag to ett äpple i Anderssons äppelträd en gång. Ja va' ente gammel, nåra år. Se'n geck ja in te Andersson. Men då sulle ja ente gjort! Andersson hade sett'et å han nöp mej så hemskt så ja börja gråta. Men Andersson han sa bara att di ska straffas i tid.'' Och Johan konstaterar allvarligt att ''dä va ente rätt, ser du!''

Tubina gifte sig 1915 med Herman Andersson i Bäckatorp (f 1886), son

Bäckatorp. Här bor Tubina och Herman Andersson. Från vänster: August Andersson, hans hustru Matilda, deras son Herman, Lars-Johan Andersson i Björkängen, hans hustru Anna och fosterdotter Tubina.

till August Andersson (f 1860) och Matilda Eriksson (f 1858). De bosatte sig i Bäckatorp.

Johan fick följa med genom skogen ''änna bort te Inges-Karla'' ibland. Inges-Karl var änkman och bodde ensam. Han var morbror till Mia i Bäckatorp. Inges-Karla hustru hade hetat Inga, därav namnet.

Men det fanns fler barn på Grönemad. I Granbacken fanns det tre flickor – Ellen, Anna och Tilda. De brukade också ''ha hand om Johan'' ibland. I kyrkoboken står: Hulda Matilda (f 1887), Anna Sofia Viktoria (f 1891) och Ellen Josefina (f 1895) och deras tre bröder Karl Teodor (f 1882), Ernst Vilhelm (f 1884) och Johan Alfred (f 1891). De var barn till Karl Johan Johansson (f 1859, Halna) och hans hustru Anna Sofia Gustafsdotter (f 1862, Beateberg).

Johan sa: ''Di bodde längre in ve Bläng-kanten och Karl va son te gamle Engelsman. Di va många barn, men alla va äldre än mej. Jo, ja va skolkamrat med Ellen, dä va no' den yngsta.'' Ja, Ellen var den yngsta och hon har samma födelseår som Johan.

Att tälja i trä var nog det roligaste Johan visste. ''Ja har täljt så länge ja minns'', sa Johan. Och ibland skar han sig. Då var det bra att ha mormor till hands ''Va har du gjort, pojk'', sa mormor. Då visade Johan hur det blödde. ''Kom hit då'', så tog hon Johan i armen och hämtade en vanlig bordskniv. Sedan fick Johan hålla armen intill den kritade spisen och så tog hon kniven och skrapade loss kritan. ''Dä ble ju vitt över, som mjöl, å blo'n den stoppa ju med detsamma. Ja hade aldrig ont åt, ja vet ente om dä va bra eller ente bra, men såret läkte.''

Lars-Johan Holm i Trädgården i Havstena, ''Dacken'' kallad, ''lätte åre''. Det vill säga att han ''slog åder''. Johan berättade att ''han hade ena lita yx. Den var så här lita. Dä va ena fjäder på å två taggar. Å mi mormor – ho hade för sej dä i alla fall – att di feck ont blo' ibland å då skulle di gå te Holmes-Larsa. Men dä feck di ju ente göra egentligen. Men ja fick följa mä henne i alla fall. Då geck vi genom Ryds hagar och rätt igenom där förbi Valls, däruppe. Ho ba' Lars att han skulle lätta åra å dä to' di i armen å så feck di hålla en djuper tallrik unner å ta blo'n i. Dä skulle vara onner blo'. Sen ble di friska, hade di för sej käringera. Så ja va mä henne många, många gånger dit ner. Ja, ja en vet ju ente vecket, men ho påsto' dä i alle fall, att när ho hade tappat å sej en sån där tallrik, så ble ho mycke bättre i kroppen. Å sen, dä ä klart, dä arbeta ju säj te, å ble nytt blo'...''

När man skulle någonstans, på den här tiden, fick man i regel gå till fots. Man räknade inte med något annat. Idag, när Johan tänker tillbaka, säger han: ''Stecka iväg frå Grönema te Österberget, dä va le' inget. Dä va ju bara nåra hopp!'' Vägen förbi Grönemad var knappt farbar med häst och vagn.

Det var vattenhålor stora som köket här, säger Johan. En gång räddade Johan en som, lite överförfriskad av starka drycker, ramlat i en sådan där vattenhåla. Johan hörde hur det bubblade i vattnet och han sprang dit och drog upp honom. Annars hade han drunknat. Johan följde honom hela vägen hem – det fanns ju fler vattenhålor... Det fanns inget ljus heller, möjligen en fotogenlykta. Det var inte lätt att ta sig fram i mörke skogen. Det skulle dröja ända till 1952 innan de fick elektriskt ljus på Grönemad.

Johan har många gånger vandrat med mormor från Grönemad och ner till Skövde och till Öm, där mormor var född och hade bekanta. Och en gång gick de till Storekullen och hälsade på ''Adama'-Karl''. När de gick till farmor och farfar i Axvall, gick de genom skogen från Grönemad över Gruvesäter och Löten och ner genom Ljungstorp. Det var spännande för Johan, när han, som liten barfotagrabb, närmade sig heden där alla knektarna var. Han hade hört så många historier om soldatlivet och här var de, livs levande, alla de som upplevt så många spännande ting. ''Farfar va gla' i knektalivet så dä va hemskt!'', säger Johan. När Johan skulle mönstra, sa han till farfar att han skulle bli malaj. Då blev farfar så arg, så Johan fick skynda sig att tala om att han bara skojade.

Farfar hämtade matrester från heden och körde hem till grisen, ett välkommet tillskott. Farfar kunde sjunga också och Johan kom ihåg hur han sjöng de gamla beväringsvisorna.

''Ja, dä va ente sånt på den tiden när en annen va barn, som va dä ä i dagens läge. Då feck en anta' gå, eller möjligtvis om en hade en gammel cykel å trampa på. Nu åker di ju bil. Men en får le' säja dä, å dä säjer ja ju åtminstone för min egen del, att en har no' gått många fjät både nöttigt å onöttigt. En feck lära sej te å gå på den tiden. Men ja tror i alla fall att en har ente mått illa utåt'', konstaterar Johan.

När bergaborna skulle handla, fick de gå till Skövde. Johans mor brukade handla i Carl Carlssons speceriaffär som låg i hörnet Rådhusgatan/Långgatan. Alice Brage, Skövde, berättade för mig, att hon kom ihåg när Johans mor, Sofia, gick och handlade. Hon hade röd sjal och på armen sin ''stadskorg'', dvs en korg med lock. Korgen var brun och vit. Sofia brukade bestämma med Johan Alfred, att han skulle komma och hämta henne i speceriaffären, när han kom från regementet och sedan bar de tillsammans sin börda av varor upp på berget.

Det var tyst uppe i skogen. Det fanns inga motorfordon. Vägarna på berget var inte farbara med motorfordon. Det man hörde, var vagnshjulen som gnisslade och hästen som frustade och kanske kuskens hojtande. Radio fanns inte. På kvällarna berättade man. Av mormor och farmor och farfar fick Johan de gamla berättelserna – en levande tradition långt tillbaka i tiden.